

Te Peretitenira'a No Porinetia farani

PIHA PUTURA'A PARAU 'API

Mahana toru 29 nō eperera 2020

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

Te tapihoora 'ava 'afa'i fāriihia 'i roto 'i te mau faretoa mai te 29 atu 'ō eperera

Ī muri a'e 'i te 'iriti tã 'ōti'araahia te hoora 'ava 'afa'i, 'ō tei tupu 'i roto 'i te pe'ape'a 'ore, 'ua faaoti te 'Apooraahau 'īa haamamā faahouhia mai te faatureraa.

Te mau toa hoo inu tãmaa 'afa'i nō te mau motu tōtaiete, fāriihia rātou 'īa hoo, 'i roto 'i te faretoa, te mau inu to'eto'e 'ore, 'i ni'a 'i te faito 14 teteri 'ava (ūaina, 'ava 'āpara, pia...) hō'ē-ā faanahora 'e te tahi atu mau taamotu.

Nō reira, te tapihoora inu tãmaa faato'eto'e 'ore 'i roto 'i te faretoa fāriihia, mai te 29 'ō eperera 2020, mai te mōnire noa tae atu 'i te mahana maha, mai te hora 8 tae atu 'i te hora 4 'i te ahahi, nā reira te tãpati farani.

Ē 'inaha, tã'oti'ahia te inu to'eto'e 'ore 'i te taata hō'ē, 10 ritera nō pia 'e 5 ritera nō te tahi atu inu.

Te pii faahou atu nei te Faatereraa fenua 'i te huiraa'ira 'īa auraro pāpū te tãato'araa 'o te mau faaueraa nei nō te 'aro 'i te parare 'ō te Covid-19 'e te haapāpū atu nei ā, 'īa tupu noa atu te hō'ē 'ati 'e 'o te 'ava te tumu 'e 'ōpani faahou-ā 'ō ia 'i te hoora 'ava tae roa 'i te hoperaa 'ō te pu'etau 'ōpaniniraa

'Īritiraa 'i te poro'iraa 'i'o pu'a tūpa'i

Ī roto 'ī te rururaa 'ā te tōmite nō te puua tūpa'i 'ī te 17 'ō māti nei, 'ua 'itehia te vairaa 'ō te 'i'o puua, tuātāpara nā te piha faa'apu.

Te rahiraa 'ō te puua tūpa'ihia 'ua maraa 10% nō te ono 'ō te 'ava'e mātāmua 'ō 2019, 'iā 'āmuihia 'e 6 471 puua 'ī te piti 'ō te 'āfaraa matahiti 2019 'āre'a nō te 'ōmuaraa matahiti 2019 'e 5 882 puua tūoa'ihia. Te tane puua faa'amu 'ua maraa 11% tei tãpurahia 'e 452 tane 'i te 'āfaraa 'ō 2019 'e te tahi 'āfaraa matahiti 2019 tapurahia 'e 407 tane, te area teiaha 'o te hō'ē puua 'e 80,4 kiro.

Te numeraraa 'ā te piha 'ō te 'imiraa faufaa 'e 'itehia hō'ē maita'iraa mai te 'i'o puua, 'inaha 'e 69% 'ō te 'i'o puua faa'ohipahia nō te tapihoo 'i ni'a 'i te faito A 'e 60% noa ia 'i 2018.

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf - 40 47 20 00

Te târifa 'ô te kiro puua tâpûpû tei topa rii mai 'e 607,3 toata. 'i te piti 'ô te 'âfaraa 'ô 2019, 1,9 toata toparaa 'iâ faa-au-hia 'i te 'ômuaraa 'ô 2019.

'Î ni'a 'i te niu 'ô teie mau numera 'e te faito puua titauhia mai nei 'e te nau taiete 'e piti 'e tâpûpû nei 'i te puua, 'ua faaoti te 'Apooraahau 'e 'iriti 'i te faito 1 380 tane puua poro'i nô te piti 'ô te 'âfaraa matahiti 2019 : 700 tane nâ te taiete Charcuterie du Pacifique 'e 680 tane nâ te taiete Salaisons de Tahiti.

Faturaa mâtêria tâmâaro rimu (ciguatoxine): tauturu moni nâ te pû mâ'imiraa Ciguaprod

'Ôpuaraa âmohia 'e te Parau faa-au 2 'i ni'a 'i te faito 235 mirioni toata, te pû Ciquaprod, patuhia 'i ni'a 'i te fenua 'ô te fenua 'ô te pû mâ'imiraa W.A Robinson, 'e vai 'i Paea, 'ô tei 'âvarihia i te 26 'ô tetepa 2019, nô te 70raa 'ô te matahiti 'ô te fare mâriri Louis Malardé (ILM).

Faataa'êhia teie 'âmaa 'ohipa nô te faa'apu 'i te fanau'a rimu 'e te rimu ta'ero 'i'a (ciguatoxine) 'i roto 'i te 'ôpuaraa 'e tapihoo 'i te reira nô te mau mâ'imiraa, te titauroa 'â teie pû 'ô te haafaufaaraa ia 'i te mau aniraa 'ô te 'u'ana noa atu ra 'i te ao nei.

Nô te faaineine pâpû 'i teie pû 'ohipa, 'ua fârii te 'Apooraahau 'e hôro'a 'ê 20,9 mirioni toata nô te tauturu 'i te ILM nô te poro'i 'i te mâtêria 'aravihi nô te tâmâaro 'i te rimu ta'ero 'i'a (ciguatoxines).

Tauturu moni nâ te Fare Manaha

'Ua fârii te 'Apooraahau 'e hôro'a 14 000 000 toata 'ei moni tauturu nô te tereraa 'ohipa 'â te Fare Manaha. 'ei tauturu nô te faatere 'i tâ na târena haaputuraa hôho'a faaherehere 'a te anavaharau.

'Ua fârii te Faatereraahau 'ia 'iriti faahou te mau fare haapa'o tamarii

'Ia hi'ohia te toparaa pâpû 'ô te ma'i pee, 'ê nô 'âpee 'i te haamahuta faahouraa 'i te 'imiraa faufaa, 'ua faaoti te 'Apooraahau, mai te mahana toru 29 'ô eperera nei, 'e 'iriti faahou te mau fare tia'iraa tamarii.

'E auraro râ te feiâ hâpa'o 'i te fâriiraa faaturehia 'ia-au 'i te mau râve'a pâruru aupuruaea 'e te mau faaâteatearaa tôteiare, nô te pâruru pâpûraa ihoâ 'i te mau tamarii.

Te ti'aoro nei te faatereraahau 'ô te tôteiare, 'i te mau metua tamarii 'e 'âfa'i nei 'i tâ râtou tamarii 'i roto 'i teie mau fare 'e 'aore ho'i 'e fatu nei 'i te parau faati'a, 'ia faahepo 'i teie mau fare 'ia faatura ato'a râtou 'i te mau faaueraa pâruru 'i mua 'i teie ma'i pee.

Te arata'iraa 'ô te haamataraa 'ohipa 'â te IIME

Te tonohaa mau 'â te pû IIME, 'ô te arata'iraa ia 'i te haapiiraa taa'ê 'i te mau tamarii, tama riirii 'e te taure'are'a 'âpî huma roro, huma roro teimaha 'aore râ mero haaparuparu. Nô te 'ohipa pâpûraa 'i pina'i iho 'i teie feiâ, 'e toru 'â ana pû 'i Pirae, Paea 'e Taravao, 'e rave rau tâ na arata'iraa nô te haamahora 'iâ râtou.

Nô te pâruru 'i teie feiâ 'i mua 'i te ma'i Covid-19, 'ua faaoti te IIME 'ê tâpiri tâ na mau fare 'i te 18 ra 'ô mâti, 'ê 'înaha nei, 'uâ faaoti 'e 'iriti rii-au noa 'i tâ nau fare.

Nô teie 'ôpuaraa, 'ua faaotihia 'e tâma rapa'au roa 'i tâ na mau fare, mai te 23 mai 'ô 'eperera, nô te fârii faahou mai 'i te mau huma teimaha, 'e vai noa te tere hi'opo'a 'i roto roa 'i tô râtou mau nohoraa.

'Uâ piri râtou 'i te 60%, 'oia ho'i 'e 30 râtou 'i Pirae 'e Taravao 'ê 'ê 20 'i Paea, te ho'i faahou 'i roto 'i te mau pû 'a te IIME. Te mau mahana mâtâmua, 'e fâriihiaa râtou mai te hora 9 tae atu 'i te hora 3 'e te 'âfa, teie nô te haamâtau faahou 'i a râtou 'i te vâhi fâriiraa 'e te arata'iraa 'ohipa 'ê au 'iâ râtou.

Nâ te IIME ato'a te utaraa 'e rave. 'ê 'iâ au 'i te faaueraa pâruru, 'e 'ôperehia nô râtou te mau pâruru âho, mai te taime iho 'â pa'iuma ai 'i ni'a 'i te pereoo uta taata. Nâ te pû iho 'e 'ôpere 'i teie mau pâruru.

'Ê 'înaha, 'i te roaraa 'ô te mahana 'e vai noa râtou 'i raro a'e 'i te pâruru tôtiare. 'Aita hô'ê rii noa a'e tere 'i râpae'au 'i târenahia tae roa atu 'i te peepeeraa atu teie ma'i Covid-19.

Te mau faaotiraa nô te mau horopâtete mai farani mai

Nô te 20 'ô mâti ra 'itehia ai 'te 'ati nô te êa faatupuhia 'ê te Covid-19, 'i tauâ ihoâ mahana ra 'ua rave te 'Apooraahau 'i te hô'ê faaotiraa mana 'e faahepo ra 'iâ 'ôpanipanihia te mau horopâtete nô te ara mai, nô te tâpe'a 'i te parare 'ô teie ma'i pee 'i Porinetia nei. Mai reira mai, 'ua faatanotano noahia mai te faaueraa 'ia au 'i te tere 'ô teie ma'i, nâ roto 'i te mau hi'opo'araa 'â te mau 'ihi tuiroo 'e te mau râve'a 'â te Fenua 'e vai nei.

Tauâ faaotiraa mana nô te 16 'ô mâti 2020, 'ô tei ravehia, nô te mau horopâtete nâ te ara mai, te faaotiraa 'âpî, te tai'o 21 mahana 'ôpanipaniraa 'ê 'ê tupu te reira 'i roto 'i te mau nohoraa faataahia 'e te Hau.

Nâ roto 'i te faaotiraa 'ê faaho'i mai 'i te taata fenua 'i teie mau hepetoma 'i muri nei 'e te 'iriti faahouraa 'i te mau tere manureva nô te tahi atu feiâ, mai te mau rima 'ohipa 'a te Hau nui, 'ua faa'âpî faahouhia teie faaotiraa mana.

'E piti faaueraa 'âpî:

- Nô te feiâ 'e tere mai 'i Porinetia, faahepohia 'ia hi'opo'ahia râtou 'e 'iâ tuurima 'i te faaueraa mana 'â Porinetia 'i ni'a 'i te 'ôpanipaniraa 14 mahana 'i roto 'i te mau nohoraa faataahia 'e te fenua, 'ôpanipaniraa 'ô te nehenehe 'e faaroahia atu tei te faaotiraa noa 'a te taote,
- Teie râ, nô te feiâ 'o tei hi'opo'ahia na mua atu 'e 'ua 'itehia tei roto te tirotiro 'ia râtou, 'e nehenehe râtou 'e ho'i mai 'i Porinetia 14 mahana 'i muri mai 'i te mo'eraa atu te mau tâpa'o tirotiro 'aore râ 14 'i muri mai te 'iteraahia 'ê 'ê tirotiro tô roto 'ia na 'aita râ 'e tâpa'o ma'i. titauhia 'ô ia 'ia fatu 'i te hô'ê parau haapâpûraa nâ te taote 72 hora nâ mua atu. E'ita teie feiâ 'e faahepohia 'ia noho 'ôpanipani 'i roto 'i te mau fare faataahia 'e te Hau.

'Ê mau faaotiraa teie nô te vai vata noa te mau nohoraa, 'e nô te pâruru eiaha roa teie ma'i 'iâ ô 'âpî faahou mai 'i Porinetia nei. Fârii ato'ahia te mau ûtuûtu ma'i 'e te mau 'ihi reva 'iâ rave tâ râtou pu'etau 'ôpanipaniraa 'i roto 'i tô râtou iho 'utuâfare.

-0-0-0-0-0-

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf – 40 47 20 00